

Wim Goethals: 'Geld voor indekken tegen een mogelijke lintwormbesmetting is nuttig besteed'

Risicobeheersing vleesproductie

Een lintwormbesmetting bij een runderkarkas komt zeer weinig tot vaak voor, afhankelijk van de bron. De veehouder kan zijn investering beschermen door een slachtverzekering te nemen. Zowel in Nederland als in België is dat een optie.

tekst **Guy Nantier**

Een investering teloor zien gaan. Dat gebeurt er wanneer de toezichhoudende dierenarts van het FAVV of VWA een slachtdier in het slachthuis geheel of gedeeltelijk afgekeurd voor menselijke consumptie vanwege besmetting met larven van de lintworm. Veehouders die dit risico niet willen lopen, kunnen zich vrijwillig tegen deze inkomstenderving verzekeren.

'Gortig' vlees bevroren

Het aantal gevallen van met lintworm besmette runderkarkassen blijft met 0,3 tot 0,4 procent op het totaal aantal geslachte volwassen runderen een randverschijnsel, zo blijkt uit de statistische gegevens van het Belgische voedselagentschap FAVV. In tabel 1 is het aantal gevallen van lintwormblaasjes bij volwassen runderen weergegeven voor de periode 1998-2009.

Lintwormblaasjes, ook wel cysticercen of blaasvinnen genoemd, zijn de larvale tussenstadia van de lintworm (*Taenia saginata*). Een met blaasjes besmet rund heeft cysticercose. Als de mens het vlees met deze blaasjes rauw of onvoldoende verhit eet, kan er een volwassen lintworm ontstaan. De lintworm is betrekkelijk ongevaarlijk voor de mens, maar zorgt wel voor ongemakken.

'Het aantal cysticercosegevallen is vrij stabiel, met uitzondering van de periode 2002-2004', antwoordt Lieve Busschots, woordvoerder van het federaal voedselagentschap FAVV. 'Het grote aantal cysticercosegevallen in de periode 2002-2004 heeft te maken met een toenmalige actie van verscherpt toezicht op de aanwezigheid van cysticercose.'

Bij een gelokaliseerde besmetting met cysticercen wordt het vlees voorwaardelijk geschikt verklaard voor humane consumptie. 'Dit wil zeggen dat het aangetaste deel wordt

afgekeurd en op de rest van het karkas een koudebehandeling moet worden toegepast', geeft Lieve Busschots aan. 'Het zogenoemde "gortig vlees" wordt overeenkomstig EG-verordening 854/2004 van 29 april 2004 ten minste tien dagen op 18 graden onder nul bewaard in een daartoe speciaal ingerichte vriesinstallatie, waarna het geschikt is voor humane consumptie. Er is dan geen gevaar meer voor de consument', vertelt Busschots. 'Als er op een karkas inclusief alle organen langdurig cysticercen aanwezig zijn, worden de karkassen volledig afgekeurd en vernietigd.'

Het vlees is zelfs voor honden- of kattenvoer waardeloos, aldus de woordvoerder van het FAVV. 'Alles wat wordt gebruikt in petfood moet afkomstig zijn van goedgekeurd vlees en moet dus ook geschikt zijn voor humane consumptie.'

Ook volgens de Voedsel- en Warenautoriteit in Nederland (VWA) is de toestand niet echt zorgwekkend. 'In 2008 waren er 159 runderkarkassen waarbij cysticercose werd vastgesteld en in 2009 164 stuks', zegt Esther Filon, persvoorlichter bij VWA. 'Dat is over de jaren heen beschouwd een vrij stabiele situatie.'

Veel bedrijfsverschillen

Omdat cysticercose zeer weinig voorkomt, lijkt een slachtverzekering op het eerste zicht niet nuttig. Wim Goethals, aankoopdirecteur bij Adriaens NV, is het met daar niet mee eens. Adriaens NV is een van de drie slachthuizen van de groep Covalis, de grootste slacht- en versnijdingsgroep van varkens en runderen in België. Covalis is zelf een dochteronderneming van de coöperatieve vennootschap Covavee, waarin boerenorganisatie Boerenbond een deelname heeft. Goethals: 'Wij slachten jaarlijks ongeveer 35.000 runderen. In 2009 was één op de duizend runderkarkassen helemaal besmet met blaasvinnen en twee op de honderd gedeeltelijk. Dat is toch niet weinig.'

Bij Adriaens NV worden slachtrunderen vanuit het hele land aangevoerd. Ze zien duidelijke bedrijfsverschillen bij lintwormbesmetting. 'Vooral bedrijven die beschikken over graasweiden die er gedurende een bepaalde periode van het jaar overstromd bij liggen, zijn gevoeliger voor een besmetting', stelt Goethals vast. 'Daarnaast merken

we ook dat bedrijven waar de hygiëne niet op orde is eveneens een aanvoerbron zijn. En tot slot hebben we de bedrijven die bij de burgers septische putten leegmaken en de inhoud ervan op de weiden uitspreiden. Dat is natuurlijk om moeilijkheden vragen.'

Verzekering nutteloos of zinvol?

Leveranciers van slachtvee kunnen zich bij Adriaens indekken tegen lintwormbesmetting en bse voor 8 euro per dier voor runderen van P/O/R/U-kwaliteit en voor 14 euro per dier voor de E- en S-kwaliteit. 'Het is geen verzekering, want Adriaens is geen verzekeringsmaatschappij. In feite is het een gemeenschappelijke geldpot van de leveranciers die wordt aangesproken als het geval zich voordoet. Ongeveer negentig procent van de runderkarkassen bij Adriaens wordt aldus ingedekt. De overige tien procent komt meestal doordat de boer het is vergeten en zeker niet doordat hij daar bewust voor heeft gekozen.'

Op een S-karkas betekent 55 procent waardeverlies al snel een inkomensderving van 1375 euro

In Nederland 0,24 procent van de verzekerde runderen besmet

'Tot 1984 was de verordening verzekering slachtdieren van het Productschap PVV voor runderen van kracht en was een runderveeverzekering verplicht', vertelt Ron van Megen, operationeel directeur bij de Nederlandse private verzekeringsmaatschappij CBS Verzekeringen, onderdeel van CoMore bv. 'Sinds de grote omslag van dubbeldoelvee naar gespecialiseerd melkvee is deze verplichting geschrapt en is de verzekering vrijwillig. De reden voor de afschaffing lag voor de hand: de vleeswaarde van een afgemolten holsteinmelkkoe is bijna nul.'

De verzekering die CBS Verzekeringen aanbiedt, dekt de verborgen gebreken, zoals de aanwezigheid van blaasvinnen. De runderen worden daarbij onderverdeeld in vijf klassen, die de basis vormen voor de verzekeringspremie en in voorkomend geval de schadevergoeding.

Klasse 1: vrouwelijke runderen die één of meer malen gekalfd hebben, zonder zichtbaar gebrek, met een inkoopprijs of marktwaarde van minder dan 1600 euro. Premie: 3,20 euro per stuk.

Klasse 2: runderen die verzekeringswaardig zijn, maar die een verhoogd risico hebben. Dit zijn gezonde runderen die via de veemarkt verhandeld worden. Premie: 7,85 euro per stuk.

Klasse 3: luxe dieren met een inkoopprijs of marktwaarde van meer dan 1600 euro. Premie 7,55 euro per stuk.

Klasse 4: pinken, vaarzen (mits niet gekalfd hebbend) en ossen met een inkoopprijs of marktwaarde van minder dan 1600 euro. Premie 1,80 euro per stuk.

Klasse 5: gemeste, goed bevelesde stieren en pinkstieren met een inkoopprijs of marktwaarde van minder dan 1600 euro. Premie 2,65 euro per stuk.

Voor geïmporteerd slachtvee gelden andere premietarieven.

Vergoeding marktconform

In 2009 heeft CBS Verzekeringen 166.217 volwassen runderen verzekerd, dat is ongeveer 28 procent van de 600.640 in Nederland geslachte volwassen runderen. Daarvan hadden er 397 blaasvinnen ofwel 0,24 procent. De verzekerde runderen zijn merendeels ingedeeld in de klassen 1 en 3. Klasse 1 levert verhoudingsgewijs iets meer besmette karkassen op. De oorzaak ligt meestal bij contact met menselijke uitwerpselen. Bijvoorbeeld via zuiveringsslib, wanneer runderen in uiterwaarden hebben gegraasd.

'Verzekeringnemers zijn meestal slachthuizen of veehandelaars. Zij informeren

ons voor de slacht tot welke klasse het slachtdier behoort', legt Van Megen uit. CBS Verzekeringen verzekert uitsluitend runderen die door de Voedsel en Waren-Autoriteit (VWA) vóór slachting zijn goedgekeurd en zijn ingedeeld in rubriek 1 (geen bemerkingen). 'Indien vervolgens blijkt dat post mortem toch het volledige karkas wordt afgekeurd, vergoeden wij op basis van het geslacht gewicht en de klasse van het dier. De prijs per kilogram is een marktconforme prijs die wij dag na dag bijhouden.'

Bij gedeeltelijk afkeuren kunnen zich na de koudebehandeling van het karkas twee situaties voordoen. 'In samenspraak met het slachthuis of de veehandelaar wordt beslist of die eigenaar blijft van het karkas danwel het eigendomsrecht afstaat aan de verzekeringsmaatschappij', legt Ron van Megen uit. 'In het eerste geval dekt de maatschappij een waardeverlies van 30 procent. Dat was het geval in zes van de 397 blaasvinnenrunderen in 2009. In het tweede geval heeft de maatschappij opkopers van de behandelde karkassen. De verzekerde ontvangt dan een schadevergoeding zoals bij volledig afkeuren.'

Lintworm niet gemakkelijk onder controle te krijgen

In de hedendaagse samenleving worden de mensen nog maar weinig geplaagd door wormen. Toch is de runderlintworm *Taenia saginata* daar nog een uitzondering op. *T. saginata* blijkt ondanks de vleeskeuring niet zo gemakkelijk onder controle te krijgen, laat staan uit te roeien. De mens is de enige hoofdgastheer, het rund is de tussengastheer. Runderen nemen, op stal maar vooral tijdens het weideseizoen met het voeder of het drinkwater lintwormeieren op die vanuit het spijsverteringsstelsel in de bloedsomloop terechtkomen om zich daarna in te kapselen in spierweefsel en organen. Deze ingekapselde blaasjes worden lintwormblaasjes, blaasvinnen, blaaswormen of cysticercen genoemd en van het besmette rund zegt men dat het lijdt aan cysticercose.

De kauwspieren, de hartspier, de spieren van het diafragma, de tong en de slokdarm – dit zijn de minderwaardige delen van het karkas – worden tijdens de vleeskeuring ingesneden en met het oog geïnspecteerd op cysticercose. Zware cysticercosebesmettingen zijn echter zeer zeldzaam geworden. Ze komen nog voor wanneer er zich op de boerderij een lintwormdrager bevindt, die daar enorme hoeveelheden eieren verspreidt waardoor de runderen zowel op stal als op de weide massieve besmettingen kunnen oplopen. In België zijn de runderen meestal in zeer lichte mate besmet. Er zijn namelijk slechts enkele cysticercen per rund. De oorsprong van de besmetting moet van in zulke gevallen op de weiden zoeken.

Runderen brengen een groot deel van hun leven op de weide door. Dit is een van de belangrijkste plaatsen waar ze zich met cysticercose kunnen besmetten. Vooral weiden waarop mengmest werd verspreid waarin ook mensencoprocen zijn terechtgekomen of weiden waarop zuiveringsslib, rioolslib of slib van septische putten werd verspreid, komen hiervoor in aanmerking. Ook weiden die regelmatig onder water komen te staan bij hevige regens door naastliggende waterlopen zijn een mogelijke besmettingsbron. Mengmest waarin feces van mensen zijn vermengd, slib van waterzuiveringsstations, rioolslib en slib van septische putten zouden dus nooit op weiden verspreid mogen worden.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
plaatselijke cysticercose	1629	1312	1531	1982	3336	3849	2981	2374	1796	1517	2356	1811
gehele cysticercose	15	19	9	18	29	24	21	15	28	10	18	9
totaal	1644	1331	1540	2000	3365	3873	3003	2389	1824	1527	2374	1820

Tabel 1 – Aantal cysticercosegevallen bij volwassen runderen in België in de periode 1998-2009 (bron: FAVV)

Tegenover deze bijdrage staat bij volledige afkeuring van het karkas een volledige betaling van de waarde van het karkas. 'In geval van een gedeeltelijke afkeuring dekt de verzekering 55 procent waardevermindering van het karkas', zegt Goethals. 'Dit omvat de ver-

mindering van de vleeswaarde van het karkas, gemiddeld 45 procent, evenals de kosten voor de koudebehandeling en de kosten voor het toezicht hierop door het FAVV.'

Voor diegenen die een arbeidsinkomen moeten genereren uit de vleesproductie

is deze bijdrage dus zeker geen overbodige luxe. Wim Goethals: 'Op een S-karkas dat 2500 euro waard is, betekent 55 procent waardeverlies al snel een inkomensderving van 1375 euro. De lintwormbijdrage van amper 14 euro is zeker nuttig besteed geld.'

Mengmest waarin feces van mensen zijn vermengd, slib van waterzuiveringsstations, rioolslib en slib van septische putten zouden dus nooit op weiden verspreid mogen worden

